

Választási nagyüzem Németországban Szövetségi Parlamenti Választások 2009

Választások – várakozások – esélyek

Németország 2009-ben igazi „választási nagyüzemmé” változott. Helyi, tartományi és országos szinten is eldőlték mandátumok, köttettek jobb és kevésbé jobb együttműködések, koalíciók. A nagy kérdés azonban – és természetesen a válasz is – a végére, hagyományosan szeptember utolsó vasárnapjára maradt. Ez pedig a kérdés, tudniillik marad-e a nagykoalíció, vagy a folyamatosan gyengülő és a nagykoalícióba „belefáradó” szociáldemokraták helyett/nélkül végül egy másik párt (pártok) kerül(nek) be a hatalomba, és alkotnak koalíciót. Mert azzal igazán senki sem számolt, hogy bárki is egyedül fog tudni kormányozni.

A választások előtt a közvélemény kutatások alapján többféle lehetséges koalíciós felállást prognosztizáltak az egyes kutatóintézetek. Csak felsorolás szintjén említem meg a legfontosabbakat, megjelölve az egyes pártokat, ill. azok kiemelten fontos programtéziseit.

A választások előtt négy lehetőséget tartottak számon a politikai elemzők, de maguk a pártok is tulajdonképpen ezekkel a lehetséges formációkkal számoltak: 1. marad a nagykoalíció (fekete-piros), 2. a polgári pártok együttműködését – CDU/CSU-FDP (fekete-sárga), 3. a „Jamaikát”, azaz a CDU/CSU-FDP-Zöldek együttműködését, és 4. a „jelzőlámpát”, amely jel egy esetleges SPD-FDP-Zöldek koalíciót modelleztek.

Az első variáció, amely a nagykoalíció fennmaradását jelentette, több sebből is vészett, már a választások előtt. A szociáldemokraták programja már korántsem volt olyan meggyőző

és átütő erejű, mint akár a négy évvel ezelőtti, 2005-ös választásokkor volt. A gazdasági világválság Németországot sem kerülte el, s az ebből fakadó kihívásokra az SPD nem tudott választói számára adekvát válaszokat adni. A koalíciós partner CDU/CSU-val kötött nagykoalíció a politikai mozgásteret is leszűkítette a számukra, azok a tárcák, amelyeket vezettek, nem tudtak folyamatos, megbízható eredményt felmutatni. Elemzők szerint az SPD számára az is egyre erőteljesebb veszélyt jelentett, ahogy a kommunista utódpártból kinőtt és egyre erősebb újbaloldali párt, a „Die Linke” szerepelt a közvélemény kutatásokban. Bár Németország nyugati felében nem tud/ott/ jó eredményt produkálni, a keleti tartományok esetében vonzereje megmaradt. Meg kell említeni azt a tényt is, hogy a korábbi SPD karizmatikus politikus Lafontaine ebben az újbaloldali pártban találta meg – társelnökként – új politikai hazáját. Ez a tény pedig az SPD vezetői szemében vörös posztó. Igaz, hogy például tartományi szinten volt 2005-2009 között SPD-Linke együttműködés (Berlin), de szövetségi szinten az SPD ezt a lehetőséget elveti (többek között Lafontaine „újbaloldali” elkötelezettsége miatt is).

Németország legerősebb politikai formációjának, a CDU/CSU-nak - a jövőre nézve is komoly lehetőségként említhető nagykoalíció folytatása mellett - az egyetlen esélye a hatalmon maradásra az volt, ha a választók bizalmat szavaznak az FDP-vel kötendő koalíciónak. E pártok választások előtti szimpátia-értékei éppen az 50%-ot mutatták egy CDU/CSU-FDP-koalíció számára, de ez korántsem jelentette azt, hogy –

éppen a soktényezős végkimeneteli lehetőségek miatt – ez a formáció a választásokkor bizalmat is kap.

A hatalomban maradni akaró CDU/CSU pártszövetségnek azzal is számolnia kellett a választások előtt, ha a nagykoalíció nem marad fent, akkor megfelelő számú mandátummal a polgári pártok együttműködése az FDP számára annyira vonzó legyen, hogy az egyébként 1998 óta kormányzati pozícióból kiszorult liberálisok erős egyéniséggel és nagy politikai étvággal

rendelkező vezetője Guido Westerwelle nem „csábuljon el” más, az FDP hatalomba visszakerülését jobban elősegítő koalíció irányába. („jelzőlámpa”, azaz adott esetben az SPD-FDP-Zöldek koalíciója).

A szeptember 27-i országos választások előtt tehát igen összetett volt a képzet, mind a választások eredményét illetően, mind pedig az esetleges koalíciós együttműködéseket figyelemben véve.

A választások - eredmények

A választáson az első összesítések szerint a szavazásra jogosultak 71 százaléka vett részt, ami több mint hat százalékkal kevesebb, mint a legutóbbi, 2005-ös választáson. Akkor 77,7 százalék szavazott, de már ez is a második világháború utáni német történelem legalacsonyabb részvételi aránya volt.

Egy felmérés szerint a szociáldemokraták több mint 4,8 millió szavazót vesztek a legutóbbi választás óta. Közülük a legtöbben, 1,8 ember el sem ment szavazni. 1,2 millió vándorolt a radikálisabb Baloldalhoz és 890 ezer a Zöldekhez. A CDU/CSU szintén 890 ezer szavazót csábított át a szociáldemokratáktól, de a konzervatívok is jelentős veszteségeket könyvelhetnek el: majdnem 1,2 millió korábbi szavazójuk voksolt az FDP-re, 890 ezren pedig nem szavaztak.

Az országos trendet tükrözte a szövetségi parlamenti választásokkal egy időben két tartományban tartott törvényhozási választás is. A keleti Brandenburgban és a nyugati Schleswig-Holsteinben is erősen visszaesett CDU és az SPD, és erősödtek a kisebb pártok. Brandenburgban az SPD után a Baloldal lett a második legerősebb párt. A populista baloldaliak bekerültek a schleswig-holsteini törvényhozásba is, ahol szintén megerősödtek a szabad demokraták.

A CDU/CSU csak úgy maradhat hatalmon, hogy a Guido Westerwelle vezette liberálisokkal – akik a választásokon eddigi legnagyobb sikerüket érték el a megszerzett közel 15 százalékos szavazataránnyal – lépnek koalícióra. Ezt az óhaját, persze más és más érdektől vezérelve és különbözőképpen artikulálva, mindkét párt vezetője már a választási estén nyilvánvalóvá tette.

Merkel számára fontos volt, hogy végképp eldőlt: egy, a kényszer szülte, de egyre nehezebben elviselhető „kényszerházasság”, amely érdekek mentén jött létre 2005-ben, végérvényesen a felek válásával ért véget. Új szakasz kezdődik, amely azonban korántsem lesz könnyű. Már csak a liberálisok által képviselt radikális gazdasági elképzelések miatt sem.

A Spiegel elemzése szerint Merkel ugyan megmentette magának a kancellári posztot, de ezért súlyos árat fog fizetni. A további kormányzást Merkel egyedül az FDP-nek köszönheti, amely 15 százalékot közelítő eredményével minden várakozáson felül teljesített. A most következő konzervatív-liberális kormányzás azonban jelentősen különbözni fog a korábitól. Helmut Kohl idején egyértelmű volt, ki viseli a nadrágot, mert az uniópártoknak négyszer-ötször annyi mandátuma volt a Bundestagban, mint a liberálisoknak. Kérdéses, véli a Spiegel, hogy Merkel a mostani leosztásban mennyire tudja majd megfékezni a radikálisan liberális elképzeléseket. Itt kell megjegyeznünk még azt a Merkel kancellár számára kellemetlen tényt, hogy a CDU/CSU pártszövetség kisebbik tagja hazájában Bajorországban történelmének legalacsonyabb eredményét produkálta, hiszen mindössze 41%-ot volt képes elérni.

Az eredményeket látva, az SPD vezetői, a külügyminiszter, egyszersmind a párt kancellárjelöltje, Frank-Walter Steinmeier, valamint az elnök Franz Müntefering más-más felhanggal ugyan, de elismerték a súlyos vereséget és azt, hogy az SPD 1949 óta legnagyobb arányú vereséget szenvedte el, ami a párt jövőjét épp úgy befolyásolhatja, mint vezetőinek pozícióit. Jelesül, mint ahogy Müntefering egy interjúban hangsúlyozta: „elemezni fogják, mi vezetett ide”.

A választás legnagyobb győztese és haszonélvezője az FDP, valamint karizmatikus vezetője, Guido Westerwelle, a maga 14, 6%-os szavazati arányával és 93 mandátumával. Ami a másik két kis pártot illeti, a Zöldek és az új baloldali párt, a „Die Linke” is elmondhatja magáról: megcselekedtek mindent annak érdekében, hogy kikerüljenek immár egyfelől az elszigeteltségből (Die Linke), másfelől a „törpepártiság” rájuk kényszerített állapotából (Zöldek). A Linke még azt a „dicsőséget” is magáénak mondhatja, hogy remek választási szereplésével számos szavazót hódított el a rivális szociáldemokrata párttól.

A választások eredményeit és a pártok szándékait látva, az új német kormánykoalíció tehát a fekete-sárga – CDU/CSU-FDP – polgári koalíció lesz, amelynek vezetője Angela Merkel kijelentette: november 9-én, az új német kormány és ő mint kancellár fogadja majd a Berlini Fal leomlásának 20. évfordulójának ünneplésére Németországba

látogató külföldi hatalmasságokat. A koalíciós tárgyalások eredményes lezárására tehát szűk egy hónap áll a felek rendelkezésére.

"Természetesen lesz néhány vitás pont, hiszen két különböző pártról van szó", mondta Angela Merkel az előtte álló koalíciós tárgyalásokról, de a politikus gyors és gördülékeny egyezkedésre számít az FDP-vel. Merkel leszögezte, tartják magukat a programjukhoz, munkahelyeket akarnak teremteni és az oktatás fejlesztésére koncentrálnak. Guido Westerwelle, az FDP elnöke azt mondta, nincs kétsége afelől, hogy az uniópártokkal nagyon gyorsan nagyon jó kormányprogramot tudnak kidolgozni. Az FDP elnöke három fontos célt sorolt fel: méltányos adórendszert, jobb oktatási lehetőségeket és a polgári szabadságjogok kiterjesztését.

Az átlag német polgár pedig pontosan ezt várja: kiszámítható gazdasági jövőt és mikroökönyvetének biztonságát....

Az elemzést összeállította:

Pálfy Eörs

GTA Magyar Német Biztonságpolitikai Központ

Források:

www.faz.de
www.diezeit.de
www.index.hu
www.origo.hu
www.faz.de
www.derspiegel.de

(Wahlanalyse)